

Nr 30.

Av herr **Bergqvist**, om ökat anslag till de östasiatiska samlingarna.

Genom beslut av 1926 års riksdag inrättades en ny museiavdelning, östasiatiska samlingarna, lydande under Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien och sålunda nära ansluten till Statens Historiska Museum.

Avsikten med denna nyskapelse var att bereda möjlighet för professor J. G. Andersson att hysa och vetenskapligt bearbeta de mycket omfattande arkeologiska samlingar, som han 1925 hemförde från Östasien och som enligt fackmännens enstämmiga omdöme äro av största vetenskapliga värde och ägnade att kasta helt nytt ljus över den gamla världens kulturhistoriska utveckling.

För att möjliggöra detta forskningsarbete inrättades åt professor Andersson en personlig befattning såsom föreståndare för statens östasiatiska arkeologiska samlingar.

Sedan i handelshögskolans nya byggnad synnerligen lämpliga lokaler vunnits att förhyras för de sagda samlingarna, beviljades till inredningsarbeten samt till anskaffande av ett studiebibliotek ett totalbelopp av 77,858:40 kr., varav för budgetåret 1926—1927 25,000 kronor.

Som hyra för de nämnda lokalerna beviljades för samma budgetår 15,000 kronor samt som expensanslag för samlingarnas bearbetning, vård och underhåll 18,000 kronor.

Den lokal, som ursprungligen förhyrdes för nämnda samlingar, utgjorde översta våningen av handelshögskolans byggnad, förutom de två södra rummen, vilka från början ej ansetts för samlingarna behövlige. Då dessa samlingar, särskilt i samband med H. K. H. Kronprinsens besök i den yttersta östern, under loppet av 1927 mottogo mycket omfattande tillskott såväl från Japan som Kina, beslöt 1928 års riksdag att för de nya samlingarnas hysande förhyra jämväl dessa två rum, vilket medförde en stegring av hyressumman till 18,000 kronor.

Med hänsyn till samlingarnas raska tillväxt framlade professor Andersson i skrivelse av den 27 juni 1928 ett förslag till kompletterande monterinredning, slutande på ett belopp av 49,200 kronor, att fördelas över tre budgetår, med 17,000 kronor under de första två åren och resten, 15,200 kronor, under det tredje året.

Expensanslaget har alltsedan institutionens tillkomst förblivit vid samma belopp som från början beviljades och som med 1,860 kronor understeg professor

Anderssons ursprungliga beräkning. I sin framställning av den 23 aug. 1926 återkom institutionens föreståndare till det trängande behovet av en höjning av expensanslaget till det belopp, som han ursprungligen beräknat. Den 18 aug. 1927 anhöll han, att det ursprungligen beräknade beloppet 19,860 kronor måtte beviljas samt att därtill måtte läggas den föregående år bortskurna summan 1,860 kronor.

I sin framställning av den 27 juni 1928 intog professor Andersson en ny ställning till frågan om expensanslaget. Biblioteksanslaget hade med framgång använts att uppbygga ett mycket gott vetenskapligt studiebibliotek, men det gällde nu att medels ett mindre årligt anslag för framtiden hålla detsamma i nivå med facklitteraturens raska framsteg. Vidare hade professor Andersson börjat offentliga föreläsningar inom institutionen, som ursprungligen avsetts vara endast en vetenskaplig studiedepå, och dessa demonstrationer och föreläsningar medförde en kostnad för vakthållning, städning och lyse, som ej från början beräknats. Av dessa skäl och på grund av erfarenheter rörande vissa andra utgiftsposter beräknade professor Andersson expensanslaget till 25,080 kronor.

I förra årets statsverksproposition återgav herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet professor Anderssons framställning. Han ansåg visserligen de föreslagna förhöjningarna av amanuensens och vaktmästarens löner mindre väl motiverade och ansåg, att även några andra poster, där förhöjningar föreslagits, kunde kvarstå vid det förutvarande, men fann dock att en förhöjning av hela expensanslaget vore nödvändig och satte denna i stället för professor Anderssons 7,080 kr. till 4,000 kr., alltså för expenser ett totalbelopp av 22,000 kr. i st. f. det nuvarande beloppet 18,000 kr.

I årets statsverksproposition yttrar samme departementschef i detta sammanhang, att han visserligen anser skäl föreligga för en ökning av expensanslaget, i likhet med vad som föreslogs till 1929 års riksdag, men, fortsätter departementschefen, »med hänsyn emellertid till riksdagens då intagna ståndpunkt finner jag anslaget nu böra begränsas till samma belopp som utgår för innevarande budgetår eller 18,000 kronor».

Var och en som haft anledning att närmare taga del av östasiatiska samlingarnas verksamhet skall finna, att institutionen i flera hänseenden intar en särställning. Den har tillkommit för att trygga en ovanlig och betydelsefull forskargärning, utförd av en man, som tidigare gjort betydande insatser, först som polarforskare, sedan som chef för Sveriges geologiska undersökning och därefter som geologisk rådgivare till kinesiska regeringen.

Det forskningsarbete, som i Kina utfördes av professor Andersson, understöddes på ett likaledes enastående sätt av den s. k. Kina-kommittén, vilken alltjämt är ivrigt verksam för att befordra professor Anderssons forskningsarbete. Till dags datum har kommittén för hans insamlingar av fossil och forn-saker hopbringat den för svenska förhållanden betydande summan av 857,651 kronor.

Ett förhållande, som kanske ej tillräckligt bringats till allmän kännedom, är att kommittén tillsammans med institutionsföreståndaren även under åren sedan institutionen skapades ivrigt och framgångsrikt arbetat på samlingsbeståndets förkovran. Som framgår av vidstående tablå har samlingarnas tillväxt under åren 1926—1929 uppgått till ej mindre än 7,744 registrerade föremål. (Se bil. I.) Samlingsbeståndet har sålunda under denna korta tid i numerär betydligt mer än fördubblats, och nytillskotten ha kommit mest på vissa fält, japansk stenålder och tidiga kinesiska småbronser, på vilket senare område östasiatiska samlingarna under dessa år vuxit ut till den mest betydande institutionen i världen. Den dominerande ställning, som östasiatiska samlingarna vid sin tillkomst som statsinstitution intog på ett annat område, Kinas förhistoria, har institutionen på några få år tillkämpat sig på ett nytt forskningsfält.

Det är sålunda en ovanligt framgångsrik forskarkombination, som skapats genom samarbetet mellan Kina-kommittén och östasiatiska samlingarnas föreståndare. Å andra sidan kan det, då professor Andersson själv är 55 år och kommitténs finansiellt mest drivande kraft, överintendenten Lagrelius, 64 år, med visshet förutses, att detta samarbete ej kommer att fortsättas över mer än en begränsad följd av år. Vid professor Anderssons avgång måste institutionens administration helt omläggas i sannolikt väsentligen anspråkslösare form. Det understöd, som riksdagen nu ger åt professor Anderssons forskningar, blir sålunda ej bindande för någon längre framtid.

Under de senaste åren har östasiatiska samlingarnas verksamhet vidgats i tre riktningar, som ej voro förutsedda, då institutionen kom till stånd.

Genom en av Kina-kommitténs skattmästare förmedlad donation av bröderna Richard och Emil Hultmark har det blivit möjligt att vid östasiatiska samlingarna binda vår framstående kännare av den yttersta österns språk och kulturer, professor B. Karlgren i Göteborg, som förbundit sig att årligen tillbringa en månad av sina ferier med forskningar inom östasiatiska samlingarna och att för övrigt på andra tider tillhandagå institutionen med råd och vetenskaplig hjälp. Samarbetet med vår frejdade sinolog har redan tillfört institutionen betydande forskningsresultat, men å andra sidan tvingat till ett vidgande av studiebiblioteket med betydande tillsatser av kinesisk litteratur. Genom ett försiktigt användande av det grundläggande anslag av 20,000 kronor, som riksdagen beviljat för östasiatiska samlingarnas bokinköp, har det blivit möjligt att lägga en god grund även på detta område.

Tack vare en frikostig donator, kapten Henric Westman i Linköping, har institutionen under förra året kunnat utgiva första bandet av en egen publikation, *Bulletin of the Museum of Far Eastern Antiquities*, som vunnit varmaste erkännande av fackmännen både i in- och utlandet och som bör bli ett värdefullt medel att medelst byte öka institutionens bokförråd. Då emellertid många av de viktigaste facktidskrifterna ej äro tillgängliga genom byte och då betydelsefulla och dyrbara planschverk över östasiatisk arkeologi alltjämt utgivas, är ett mindre anslag till bibliotekets vidmakthållande oundgängligen nödvändigt.

Då professor Anderssons personliga professur inrättades, föreskrevs att han skulle ha rätten, men ej skyldigheten att inom institutionen föreläsa. Av denna rätt har han vid flera tillfällen begagnat sig i avsikt att göra de av honom hopbringade samlingarna tillgängliga såväl för den studerande ungdomen som för allmänheten.

Bortsett från de allmänna förevisningar under ledning dels av professor Andersson, dels amanuensen Palmgren, som under långa tidsperioder ägt rum dels på söndagarna, dels två vardagskvällar i veckan, förtjänar särskilt nämnas den föreläsningsserie över Kinas förhistoria, som professor Andersson höll på hösten 1928 och som var så livligt besökt, att serien på grund av det begränsade utrymmet fick upprepas tre gånger.

Under sista delen av förra året hölls inom östasiatiska samlingarna en tillfällig utställning, vilken inom en vacker ram av kinesiska möbler, tavlor och textilier, hopbringad från enskilda samlare, visade de rika fynd, som Kina-kommitténs skicklige samlare, ingenjör O. Karlbeck, hopbringat under en resa i Kina 1928—1929. Denna utställning visades fyra gånger i veckan under ingenjör Karlbecks personliga ledning och samlade en publik, vars talrikhet tidvis vållade vaktpersonalen betydande svårigheter.

Nu i januari detta år har professor Andersson återupptagit sina föreläsningar inom museet och åter samlat ett auditorium, större än lokalerna bekvämt kunna rymma.

Visningar och föreläsningar av detta slag kräva för samlingarnas säkerhet och till publikens vägledning en vaktpersonal av fyra personer, och för dessas avlöning, liksom för den genom monterbelysningen uppkommande strömförbrukningen och den utsträckta städning, som blir en följd av publikbesöken, saknas för närvarande medel.

Då Kina-kommittén just nu spänner sina krafter för att kunna utsända ingenjör Karlbeck på en ny samlarfärd, då institutionens nya publikation förbereder en andra volym bekostad av enskilda gåvomedel och då ritare och fotograf likaledes hållas i verksamhet genom gåvor, som professor Andersson lyckats hopbrinka, är det ej möjligt att bekosta bibliotekets underhåll samt de omkostnader som nödvändigt följa med de offentliga visningarna och föreläsningarna genom bidrag av enskilda givare.

Utan hänsyntagande till professor Anderssons begäran om förhöjning av vissa avlöningar, vill jag sålunda i fullständig anslutning till departementschefens yttrande i fjolårets statsverksproposition hemställa, att expensanslaget ökas med 4,000 kronor, nämligen 2,500 kronor för bibliotekets vidmakthållande samt 1,500 kronor för vakthållning, belysning och rengöring i samband med offentliga visningar och föreläsningar.

Jag tillåter mig sålunda hemställa,

att riksdagen måtte höja det av Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln begärda anslaget till lokalhyra för de östasiatiska

arkeologiska samlingarna ävensom för samlingarnas bearbetning, vård och underhåll samt för expenser med 4,000 kronor och sålunda, utan ändring av Kungl. Maj:ts förslag beträffande komplettering av monterutrustningen, besluta att för budgetåret 1930—1931 anvisa

till lokallhyra för de östasiatiska arkeologiska samlingarna, ävensom för samlingarnas bearbetning, vård och underhåll samt för expenser ett extra anslag av 40,000 kronor.

Stockholm den 17 januari 1930.

O. Bergqvist.

Bil. 1.

Nyförvärv till östasiatiska samlingarna 1926—1929.

Inköp i antikvitetsaffärer i Peking 1926—1927	438	föremål
Insamlingar gjorda av samlarna Chuang och Pai i N. Kina		
1926—1927	1,512	»
Inköp från Peter Bahr i Shanghai 1926	18	»
» » F. A. Larsson 1927	1,787	»
» » Ingenjör O. Karlbeck 1927	990	»
» » Lo Chen Yu 1927	181	»
Diverse gåvor	24	»
DD. KK. HH. Kronprinsens och Kronprinsessans samlingar		
från Japan och Korea	742	»
H. K. H. Kronprinsens samling från Formosa	126	»
Gåva av Pere Teilhard de Chardin. Palæolitiska redskap från		
Ordos öknen	30	»
Gåva av Direktör O. Falkman. Orakelben	19	»
Inköp av H. K. H. Kronprinsen i London och Berlin. Gåva av		
Bröderna Hultmark	44	»
Gåva av Fil. Dr. E. Hultmark. Urna från Celebes	1	»
Gåva av Kina-kommittén. Samling från S. Sibirien	181	»
Gåva av Historiska Museet. Stenyxor från Indokina	11	»
Inköp från F. A. Larsson 1928	310	»
» » Loo, 1929	14	»
» » L. Wannieck, 1929	5	»
» genom Professor E. Nyström, Taiyuanfu	233	»
» från F. A. Larsson, 1929	255	»
Samling gjord för Kina-kommitténs räkning av Ing. O. Karl-		
beck, 1929	823	»
	Summa 7,744	föremål

